

[Inici](#) [Presentació](#) [Instruccions autors](#) [Call for papers](#) [Indexada a](#) [Arxiu](#)

Cerca (<http://temaria.net/simple.php?origen=1575-5886&idioma=ca>)

Els reptes de la formació en Biblioteconomia i Documentació

[Versión castellana | English version]

① **ERNEST ABADAL**
Degà de la Facultat de Biblioteconomia i
Documentació
Universitat de Barcelona
abadal@ub.edu

Opcions

PDF

<meta />

[Metadades](#)

1 La formació, motiu de preocupació

Potser és difícil viure en primera persona tants desenllaços funestos en centres universitaris de Biblioteconomia i Documentació (BiD) com els que ha patit Blaise Cronin (2012), que va estudiar al departament de Library and Information Studies a la Queen's University (Belfast), va ser director del departament d'Information Science a la University of Strathclyde (Glasgow) i també degà a la School of LIS de la Indiana University i que quan mira enrere es troba que el primer departament ja no existeix i que els altres dos centres s'han transformat totalment en fusionar-se amb els departaments d'informàtica.

En certa manera, les desaparicions i transformacions dels centres de BiD que de tant en tant coneixem són senyals que el nostre entorn va emetent per recordar-nos que l'educació en Biblioteconomia i Documentació és plena de dubtes i d'incerteses. Aquesta preocupació justificada sobre el futur de la formació universitària en BiD explica que aquesta temàtica es plantegi de manera reiterada en publicacions, congressos i seminaris com ara el monogràfic *Education of Library and Information professionals* (Gardner, 1987), el congrés Information Professionals 2050 (Marchionini; Moran, 2012) o el mateix Seminari Internacional sobre Docència i Recerca en Biblioteconomia i Documentació (LIS-ER) que va organitzar la nostra Facultat el mes de juny passat per commemorar-ne el centenari i que és el fil conductor d'aquest número monogràfic de la revista BiD.

El Seminari LIS-ER va tenir lloc els dies 4 i 5 de juny de 2015 (International Seminar, 2015) a Barcelona i tenia per objectiu reflexionar sobre els reptes internacionals de l'educació i de la investigació en Biblioteconomia i Documentació (BiD). El seminari va constituir una bona oportunitat per conèixer les anàlisis i les opinions d'acadèmics prestigiosos de tot el món sobre l'ensenyament i la recerca en Biblioteconomia i Documentació i per compartir experiències i inquietuds amb els participants.

2 Quins són els problemes?

La formació en BiD té un caràcter professionalitzador i comença a adquirir reconeixement universitari a partir dels anys 1920 quan es crea la Graduate Library School a la University of Chicago, un dels focus fonamentals per a la constitució de la BiD com a disciplina científica. Aquest fet l'explica molt bé Charles C. Williamson, que també va ser degà d'aquest centre, en l'article "The place of research in library service" (Williamson, 1931), que es va publicar en el primer número de la revista *The Library Quarterly*. En aquest text l'autor destaca la consciència universitària de la disciplina i contraposa professió (*library service*) amb ciència (*library science*). D'altra banda, també diagnostica els problemes de la recerca en aquell moment: basada fonamentalment en el treball individual, mancada de planificació, sense recursos econòmics (ni beques, ni ajuts) i sense disposar de revistes especialitzades on poder difondre els resultats.

És ben clar, doncs, que el gran canvi de la formació en BiD ha estat, sens dubte, el pas d'uns estudis professionalitzadors a uns estudis acadèmics amb capacitat de generar activitat de recerca, que acull i reconeix la universitat.¹ Ara bé, per poder arribar aquí, la disciplina va anar ampliant el seu focus temàtic més enllà dels serveis de biblioteca i es va interessar no només pels llibres i la biblioteca pública, sinó per tot tipus de document, per la informació i per les operacions que es poden dur a terme amb aquests documents, en especial, la recuperació de la informació i la representació del coneixement.

Cinquanta anys més tard de l'article de Williamson, i ja amb una certa tradició i consolidació universitària de la BiD, trobem una reflexió interessant sobre el grau d'adaptació a la universitat. Es tracta del text *Education of Library and Information professionals* (Gardner, 1987) que analitza els problemes de les escoles de BiD a la universitat, en un context de regressió i de pèrdua de presència (s'esmenten dues escoles que

van tancar els anys precedents). Richard Gardner, director de l'École de Bibliothéconomie et des Sciences de l'Information de la Université de Montréal, assenyala els problemes principals: les petites dimensions de les escoles, la poca implicació amb l'activitat universitària (en general), la poca presència d'estudis de màster i doctorat i, a més, uns nivells de recerca molt baixos. Des del seu punt de vista, les solucions haurien de venir per la confluència amb altres àrees (esmenta el cas del Departament Communication and Information de Rutgers, creat en aquella època), per la creació de programes transversals amb altres disciplines i per l'increment de la recerca. D'aquesta manera, la BiD avançaria encara més en les demandes que li feia la universitat.

Mirat amb la perspectiva actual, veiem que una bona part de les actuacions que esmenta ja s'han dut a terme i, a més, estan plenament consolidades. De tota manera, sembla que no n'hi ha hagut prou i que, malgrat els esforços d'adaptació, l'educació en BiD està perdent l'interès dels alumnes. Aquest descens notable de les matriculacions està amenaçant el futur dels estudis, ja que en molts llocs es comencen a plantejar si val la pena disposar d'una oferta específica per a nivells tan baixos de demanda. Aquestes dificultats recollides per a Espanya en publicacions recents (Abadal, 2013; Ortiz-Repiso, 2015) són extensibles a altres entorns geogràfics. Pel que fa a Europa, Larsen (2005) ja va assenyalar que es caracteritzava per disposar de centres de petites dimensions, amb un baix nombre d'alumnes i de professorat. En aquest mateix número de la nostra revista, Àngel Borrego (2015) ha descrit la situació actual dels estudis a partir de l'anàlisi de dos-cents centres de vint-i-sis països de la UE (en dos no hi ha programes educatius) i ha destacat la diversitat d'estructures, la poca internacionalització i l'escàs grau de col·laboració entre els centres per oferir titulacions conjuntes.

3 Estratègies

Ens trobem, doncs, amb uns centres de BiD de dimensions reduïdes i amb poques expectatives de creixement, més aviat al contrari. En un context en el qual es valora disposar d'organitzacions i unitats de dimensions destacades cal desplegar estratègies diverses per intentar minimitzar aquests problemes. Podem destacar quatre línies d'actuació: les dues primeres estan relacionades amb els continguts a impartir i les altres dues, amb les metodologies docents.

a) Ampliació dels interessos temàtics

Com hem indicat anteriorment, l'ampliació de l'àmbit d'especialització ha estat una tendència present en la BiD des dels inicis. Es va començar amb l'estudi dels serveis de biblioteca (pública, fonamentalment) i amb l'interès centrat en el llibre però el focus es va anar ampliant per analitzar el document en totes les dimensions, per teoritzar sobre noves funcions (recuperació i representació del contingut) i s'ha acabat estudiant la informació en si mateixa i també el disseny de sistemes d'informació.

b) Treball conjunt amb altres disciplines

D'altra banda, els centres de BiD, per les dimensions, també es veuen impel·lits a treballar conjuntament amb disciplines afins, normalment la Comunicació, la Informàtica, els estudis de negocis, etc. Les iSchools són una associació de centres universitaris de BiD que han fet bandera d'aquest treball conjunt amb altres disciplines, i serien un bon exemple d'aquesta orientació.

c) Programes en línia

El College of Librarianship Wales d'Aberystwyth, empès pel seu aïllament geogràfic, va ser dels primers centres de BiD a oferir formació a distància. Van tenir les primeres experiències a mitjan de 1980 amb un màster i el 1993 ja van començar amb el grau (Tedd, 2005). Després això s'ha anat ampliant a altres centres de tot el món que han aprofitat aquesta oportunitat per fer arribar els seus programes arreu.

d) Noves estratègies docents

La innovació i el canvi pedagògics (ludificació, aula invertida, etc.) s'han d'introduir també en els programes d'estudis de BiD. Sirje Virkus (2015) analitza cinc casos sobre aquesta qüestió a Europa en aquest mateix número de la nostra revista.

Com hem vist, les dues primeres estratègies s'orienten a indicar quins són els continguts que s'han d'impartir (el què) i les altres dues fan referència a les qüestions metodològiques relacionades amb l'educació (el com). Malgrat aquestes iniciatives, no s'ha aconseguit aturar el retrocés i la tendència, de moment, no sembla pas que hagi de canviar.

Aquestes reflexions ens ajuden a entendre com hem evolucionat, com som, on ens trobem, però no aporten cap recepta màgica sobre com incrementar els resultats (és a dir, com ampliar els programes d'estudis, incrementar el nombre d'alumnes). La BiD serà sempre una disciplina minoritària i està obligada de manera permanent a anar al límit per poder-se mantenir. Aquest és el seu destí, no pot acomodar-se mai com es poden permetre altres disciplines amb un alt reconeixement social, acadèmic i/o professional. És per això que segurament seguirem tenint l'oportunitat de participar en els propers anys en altres seminaris dedicats a reflexionar sobre aquestes qüestions, com ha estat el cas del LIS-ER, un tast del qual us oferim en aquest monogràfic.

Bibliografia

Abadal, Ernest (2013). "La biblioteconomía y la documentación en la universidad española a principios del siglo XXI". *Nuovi annali della Scuola speciale per archivisti e bibliotecari*, Anno XXVII, p. 211–228.
<<http://bd.ub.edu/pub/abadal/sites/bd.ub.edu.pub.abadal/files/2013-abadal-NuoviAnnali.pdf>
(<http://bd.ub.edu/pub/abadal/sites/bd.ub.edu.pub.abadal/files/2013-abadal-NuoviAnnali.pdf>) >. [Consulta: 05/11/2015].

- Borrego, Ángel (2015). "Library and Information Education in Europe: an overview". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 35 (desembre). <<http://bid.ub.edu/en/35/borrego.htm> (<http://bid.ub.edu/en/35/borrego.htm>) >. [Consulta: 06/12/2015].
- Cronin, B. (2012). "The waxing and waning of a field: reflections on information studies education". *Information Research*, vol.17, no. 3, paper 529. <<http://InformationR.net/ir/17-3/paper529.html> (<http://InformationR.net/ir/17-3/paper529.html>) >. [Consulta: 05/11/2015].
- Gardner, Richard K. (ed.) (1987). *Education of Library and Information professionals: present and future prospects*. Littleton, CO: Libraries Unlimited.
- International Seminar on LIS Education and Research (LIS-ER) (2015). *Programme*.<<http://bd.ub.edu/liser/content/programme> (<http://bd.ub.edu/liser/content/programme>) >. [Consulta: 05/11/2015].
- Larsen, Jeannie Borup (2005). "A survey of Library & Information Science schools in Europe". En: Kajberg, Leif; Lørring, Leif (ed.). *European Curriculum Reflections on Library and Information Science Education*. Copenhagen: Royal School of Library and Information Science, p. 232-242. <<http://hdl.handle.net/1889/1704> (<http://hdl.handle.net/1889/1704>) >. [Consulta: 05/11/2015].
- Marchionini, Gary; Moran, BB (ed.) (2012). *Information professionals 2050: educational Possibilities and pathways*. Chapel Hill: School of Information and Library Science. <<http://sils.unc.edu/sites/default/files/publications/Information-Professionals-2050.pdf> (<http://sils.unc.edu/sites/default/files/publications/Information-Professionals-2050.pdf>) >. [Consulta: 05/11/2015].
- Ortiz-Repiso, Virginia (2015). "Rethinking Library and Information Studies in Spain: Crossing the boundaries". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 35 (desembre). <<http://bid.ub.edu/en/35/ortiz.htm> (<http://bid.ub.edu/en/35/ortiz.htm>) >. [Consulta: 06/12/2015].
- Tedd, Lucy (2005). "40 years of library and information studies education in Wales". *Education for information*, vol. 23, no. 1-2, p. 1-8. <<http://content.iospress.com/articles/education-for-information/efi00790> (<http://content.iospress.com/articles/education-for-information/efi00790>) >. [Consulta: 05/11/2015].
- Virkus, Sirje (2015). "Change and innovation in European LIS education". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 35 (desembre). <<http://bid.ub.edu/en/35/virkus.htm> (<http://bid.ub.edu/en/35/virkus.htm>) >. [Consulta: 06/12/2015].
- Williamson, Charles C. (1931). "The place of research in library service". *Library Quarterly*, vol. 1, no. 1 (January), p. 1-17.

Notes

- ¹ En el cas d'Espanya, aquest reconeixement és més tardà que als EUA i no es produeix fins al 1978, quan s'homologuen els estudis.

Citació recomanada

Abadal, Ernest (2015). "Els reptes de la formació en Biblioteconomia i Documentació". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 35 (desembre) . <<http://bid.ub.edu/35/abadal.htm>>. [Consulta: 17-12-2015].

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Universitat Oberta
de Catalunya

Entrada

Facultat de Biblioteconomia i Documentació (UB) (<http://www.ub.edu/biblio>)

Carrer Melcior de Palau 140, 08014-Barcelona

Graus (<http://www.ub.edu/biblio/futurs/>)

Màsters (<http://www.ub.edu/biblio/masters/masters.html>)

Doctorat (<http://www.ub.edu/biblio/doctorat-dinformacio-i-documentacio-en-la-societat-del-coneixement.html>)

Altres estudis (<http://www.ub.edu/biblio/cursos-de-formacio-continuada/altra-oferta-formativa.html>)

Recerca (<http://www.ub.edu/biblio/recerca/7.html>)

Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació (UOC)

(http://www.uoc.edu/portal/ca/estudis_arees)

(http://www.uoc.edu/portal/ca/estudis_arees/ciencias_informacio_comunicacio/docencia/index.html)

Rambla del Poble Nou, 156, 08018-Barcelona
(publicacions@uoc.edu)

Oferta formativa (http://www.uoc.edu/portal/ca/estudis_arees/ciencias_informacio_comunicacio/docencia/oficials/index.html)

Coneix la UOC (<http://www.uoc.edu/portal/ca/universitat/index.html>)

Recerca i innovació (<http://www.uoc.edu/portal/ca/recerca-innovacio/index.html>)

Viu la UOC (<http://www.uoc.edu/portal/ca/viu-la-uoc/index.html>)

Estudia a la UOC (<http://estudis.uoc.edu/>)